

Kurzus kódja(i): FLM-232.01; OT-MMK-252

Kurzus címe: Magyar filmtörténet

Tanár neve: Gelencsér Gábor

Kurzus időpontja, helye: hétfő 12.30–14.00 34

Kurzus típusa: előadás

Kurzus leírása: Az előadás célja, hogy vázlatosan bemutassa a magyar filmtörténet legfontosabb korszakait, stílus- és műfaji irányzatait, alkotóit és filmjeit. A magyar sajátosságokat figyelembe véve az áttekintés a társadalmi és a formatörténeti szempontot ötvözi. Az egyes korszakok esetében a formai megoldások mellett a filmgyártás intézményi (technikai, gazdasági és ideológiai) közegét is szem előtt tartja, alapvető célja azonban a stiláris és műfaji változások nyomon követése egy-egy korszak reprezentatív alkotóinak, illetve filmjeinek segítségével. A kurzus sikeres teljesítésével a hallgatók átfogó képet kapnak a magyar filmtörténet legfontosabb irányzatairól, alkotóiról, továbbá az órákhoz kapcsolódó filmek segítségével alapvető elemzési ismereteket is elsajátítanak.

Elsajátítandó kompetenciák:

tudás: tájékozódás a magyar filmtörténetben

képesség: a kulturális jelenségek és azok történeti beágyazottságának értelmezése

attitűd: történetileg és társadalmilag meghatározott kulturális jelenségek megértése és elfogadása

autonómia és felelősség: olyan történetileg és politikailag koherens egyéni

Módszer: álláspontok kialakítása, amely segíti önmaga és környezete fejlődését.

Power Point Prezentációval és filmrészletekkel illusztrált előadás.

Tematika

0. Bevezetés

1. A némafilm korszak története (1901–1931)

2. Korai hangosfilm: vígjáték korszaka (1931–1939)

3. Korai hangosfilm: melodráma korszaka; politikai filmek (1939–1945)

4. Művészi törekvések a korai hangosfilm korszakában (Fejős Pál, Szöts István; *Hortobágy*)

5. A koalíciós időszak és ötvenes évek korszaka (1945–1953)

6. Művészi törekvések 1954 és 1962 között

7. A magyar új hullám (1963–1969)

8. A hetvenes évek esztétizmusa (1970–1973)

9. A hetvenes évek dokumentarizmusa (1974–1978)

10. A nyolcvanas évek új akadémizmusa (1979–1989)

11. A nyolcvanas évek új érzékenysége és a fekete széria (1983–1994)

Kötelező filmek:

1. Korda Sándor: *Az aranyember* (1918)

<https://www.youtube.com/watch?v=Byl3oBNsx-s>; Uher Ödön: *A bánya titka* (1918) <https://www.youtube.com/watch?v=c6XbdTUc7UQ>

2. Székely István: *Hyppolit, a lakáj* (1931); Gaál Béla: *Meseautó* (1934)

3. Kalmár László: *Halálos tavasz* (1939); Bánky Viktor: *Szerető fia, Péter* (1942)

4. Fejős Pál: *Tavaszi zápor* (1932); Szöts István: *Ember a havason* (1941)

5. Radványi Géza: *Valahol Európában* (1947); Keleti Márton: *Ifjú szívvel* (1953)

6. Fábri Zoltán: *Körhinta* (1955); Máriássy Félix: *Egy pikoló világos* (1955)

7. Gaál István: *Sodrásban* (1963); Jancsó Miklós: *Szegénylegények* (1965)

8. Makk Károly: *Szerelem* (1970); Huszárik Zoltán: *Szindbád* (1971)

9. Dárday István: *Jutalomutazás* (1974); Schiffer Pál: *Cséplő Gyuri* (1978)

10. Kovács András: *A ménesgazda* (1978); Szabó István: *Mephisto* (1981)

11. Bódy Gábor: *Kutya éji dala* (1983); Tarr Béla: *Kárhozat* (1987)

Kurzus teljesítésének követelményei: az előadások anyaga, a vetített filmek ismerete, szakirodalmi olvasottság; a számonkérés módja: kollokvium

- Kötelező irodalom:** Balogh Gyöngyi–Gyürey Vera–Honffy Pál: *A magyar játékfilm története a kezdetektől 1990-ig*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2004, 10–123.
- Balogh Gyöngyi–Király Jenő: „Csak egy nap a világ...”. *A magyar film műfaj- és stílustörténete 1929–1936*. Magyar Filmintézet, Budapest, 2000. http://mandadb.hu/common/file-servlet/document/641428/default/doc_url/Csak_Egy_Nap_a_Vilag.pdf
- Gelencsér Gábor: *A Titanic zenekara*. Stílusok és irányzatok a hetvenes évek magyar filmművészetében. Osiris, Budapest, 2002.
- Gelencsér Gábor: *Az eredendő máshol*. Magyar filmes szövegek. Gondolat, Budapest, 2014, 32–45, 46–60, 119–137, 206–213.
- Gelencsér Gábor: *Más világok. Filmelemzések*. Palatinus, Budapest, 2005, 172–183, 199–207.
- Karcsai Kulcsár István: „Őrségváltás” után. „Népi film” 1939–1944. *Filmkultúra*, 1985/11. 14-24.
- Király Jenő: *Karácsony mítosza és mágiája*. Háttér Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 1989.
- Kovács András Bálint: *A film szerint a világ*. Palatinus, Budapest, 2002, 183–339.
- Kóháti Zsolt: *Tovamozduló ember tovamozduló világban. A magyar némafilm 1896–1931 között*. Magyar Filmintézet, Budapest, 1996. http://mandadb.hu/common/file-servlet/document/612405/default/doc_url/x_Kohati_Zsolt_Tovamozdulolo_ember_tovamozdulolo_vilagban_Javitott.pdf
- Magyar Bálint: *A magyar némafilm története. Némafilmgyártás 1896–1931*. Palatinus, Budapest, 2003.
- Sándor Tibor: *Őrségváltás után. Zsidókérdés és filmpolitika 1938–1944*. Magyar filmintézet, Budapest, 1997. http://mandadb.hu/common/file-servlet/document/590345/default/doc_url/Sandor_Tibor_Orsegvaltas_utan.pdf
- Szilágyi Ákos: Az elmesélt Én. Az „új érzékenység” határai. *Filmvilág*, 1985/7. 27–29.
- Vajdovich Györgyi: A magyar film 1939 és 1945 között. *Metropolis*, 2013/2. 6–10. <http://www.metropolis.org.hu/?pid=16&aid=480>
- Vajdovich Györgyi: Ideológiai üzenet az 1939–1944 közötti magyar filmekben. *Metropolis*, 2013/2. 68–76. <http://www.metropolis.org.hu/?pid=16&aid=484>
- Vajdovich Györgyi: Vígjátékváltozatok az 1931–1944 közötti magyar filmben. *Metropolis*, 2014/3. 8–22. <http://www.metropolis.org.hu/?pid=16&aid=514>
- Varga Balázs: Párbeszéd kora. A hatvanas évek magyar filmje. In: Rainer M. János (szerk.): „Hatvanas évek” Magyarországon. 56-os Intézet, Budapest, 2004, 427–446.
- Ajánlott irodalom:** Bíró Yvette (szerk.): *Filmkultúra 1965–1973*. Válogatás. Századvég, Budapest, 1991.
- Nemeskürty István: *A képpé varázsolt idő*. Magvető, Budapest, 1983.
- Nemeskürty István: *A magyar film története (1912–1963)*. Gondolat, Budapest, 1965.
- Nemeskürty István: *A meseautó utasai. A magyar filmesztétika története 1930–1948*. Magvető, Budapest, 1965.
- Nemeskürty István–Karcsai Kulcsár István–Kovács Mária: *A magyar hangosfilm története a kezdetektől 1939-ig*. Filmtudományi Intézet és Filmarchívum, Budapest, 1975.
- Sándor Tibor: *Őrségváltás. A magyar film és a szélsőjobboldal a harmincas-nyolcvanas években*. Magyar Filmintézet, Budapest, 1992. http://mandadb.hu/common/file-servlet/document/590255/default/doc_url/Sandor_Tibor_Orsegvaltas.pdf
- Szalay Károly: *A geg nyomában*. Magvető, Budapest, 1972.
- Szilágyi Gábor: Életjel. *A magyar filmművészet megszületése 1954–56*. Magyar Filmintézet, Budapest, 1994.
- Szilágyi Gábor: *Tűzkeresztség. A magyar játékfilm története 1945–1953*. Magyar Filmintézet, Budapest, 1992.
- Zalán Vince (szerk.): *Budapest Iskola*. MADE, Budapest, 2005.
- Zalán Vince (szerk.): *Magyar filmrendezőportrék*. Osiris, Budapest, 2004.
- Zsugán István: *Szubjektív magyar filmtörténet 1964–1994*. Osiris–Századvég, Budapest, 1994.

A *Metropolis* és a *Filmspirál* tematikus számai:

<i>Filmspirál</i>	30.	Janovics	Jenő
<i>Filmspirál</i>	31.	Máriássy	Félix
<i>Filmspirál</i>	33.	Fejős	Pál
<i>Metropolis,</i>	1998/nyár:	Szőts	István
http://www.metropolis.org.hu/?pid=17&iid=21			
<i>Metropolis,</i>	2013/2.:	Magyar	film
http://www.metropolis.org.hu/?pid=17&iid=81			1939–1945
